

DE OMSLAGTEKENING

De door Felix van de Beek getekende Mopsvleermuis of Dwarsoor, *Barbastella barbastella* (Schreb.), die sinds 1930 onvindbaar was in Zuid-Limburg, werd in 1940 door Drs. P. J. Bels herontdekt in een grot enkele km ten Zuiden van Maastricht. De rug van deze vleermuis is donker zwartbruin, de vlieghuid en de buikzijde zijn lichter van kleur. De dwarsoor is een uitstekende vlieger. Zij vliegt al jagend vrij hoog en snel, bij voorkeur aan de rand van een bos, in een park of in een bomgaard.

RECTIFICATIE

Bladz. 135 (no. 10). Verslag van Maastricht, 9e regel te lezen: Opeengedrongen Monarda schijnkransen. Bladz. 151 (no. 11). Kolom links, 12e regel inlassen „niet”. Bladz. 152. Kolom links 7e regel lezen „Zwempoten”. Bladz. 152. Kolom links, 3e regel v.o. lezen „de pigmentvlekjes”.

UIT EIGEN KRING

Zilveren doctoraat. In stilte is voorbijgegaan de dag — 9 december 1963 —, waarop het 25 jaar geleden was, dat Ir. W. H. Die mont cum laude promoveerde aan de landbouwhogeschool te Wageningen op proefschrift: „Zur Sociologie und Synoekologie der Buchen- und Buchenmischwälder der Nordwestdeutschen Mittelgebirge”. Nu alle gevaar voor een feestelijke herdenking voorbij is, wil de redactie dit feit toch aan de vergetelheid ontrukken en de zilveren doctor tevens haar hartelijke gelukwensen aanbieden.

Bij een afscheid. De gouverneur van de provincie, Mr. Dr. F. J. M. A. Houben, gaat ons verlaten. Gedurende ruim 15 jaren heeft hij met beleid en grote toewijding ons gewest bestuurd. Limburg is hem hiervoor dankbaar. Het Genootschap is hem bovendien zeer erkentelijk voor de grote belangstelling, die hij steeds voor ons werk getoond heeft. Wanneer er iets bijzonders te doen was, hetzij herdenking hetzij tentoonstelling, dan kwam ook onze gouverneur. Ad multos annos.

VERSLAG
VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht, op woensdag 4 december 1963.

De voorzitter maakt melding van twee belangrijke aanwinsten. Vooreerst de Moerasschildpad, *Emys orbicularis* L., geschonken door de heer L. H. Schijns uit Etenaken en door de goede zorgen van de heer ter Horst in ons museum terecht gekomen (voor nadere bijzonderheden leze men het artikel in het vorig maandblad). Vervolgens de onderkaak van een mammoet, *Mammonteus primigenius* (Blum.), door de waakzaamheid van Ir. J. Kest, directeur van de Maascentrale te Buggenum, voor de wetenschap behouden en door de directie van de Provinciale Limburgse Electriciteits Maatschappij (P.L.E.M.) aan het museum geschonken. Deze onderkaak werd op 25 nov. opgebaggerd ten Z. van de spoorbrug Buggenum, 10 m onder het maaiveld, doch vlak onder de grindlaag. Deze kaak vertoont geen sporen van gerold te zijn, zodat wij mogen aannemen, dat ze niet van verre is gekomen.

Naar aanleiding van deze laatste schenking vertelt de voorzitter het een en ander over het gebit van de mammoet. Het volledig gebit van de mammoet bestaat uit twee bovensnijtanden, die uitgegroeid zijn tot slagstanden, en uit zes kiezen in iedere kaakhelft, die echter nooit tegelijk functioneren. Het bijzondere bij de olifanten is, dat de kiezen horizontaal wisselen. Een nieuwe kies wordt dus gevormd achter de functionerende, die gaat verdwijnen. Een dergelijke tandwisseling vinden wij onder de recente zoogdieren verder nog alleen bij de zeekoeien aan de Atlantische kust van Midden-Amerika en aan het tropisch deel van de Atlantische kust van Afrika, de lamantijnen. Wat de slagstanden betreft neemt men aan, dat beide geslachten van de mammoet deze bezaten, gelijk dat thans nog het geval is bij de Afrikaanse olifant. Daar wij hier echter alleen met de onderkaak te maken hebben, zullen wij onze bijzondere aandacht schenken aan de kiezen.

Een kies bestaat uit een aantal lamellen van dentine of tandbeen, omgeven door email en onderling verbonden door cement. De mammoet kreeg in iedere kaakhelft achtereenvolgens zes

kiezen, waarvan de eerste drie beschouwd worden als valse kiezen (praemolares), het melkgebit dus, en de volgende drie als ware kiezen (molares), het blijvend gebit. Bij de oilfanten functioneert slechts één kies, soms functioneren er twee, maar in het laatste geval is de toestand zo, dat de voorste kies reeds grotendeels verdwenen is en de daarbij aansluitende tweede kies nog slechts gedeeltelijk in gebruik is. Dat laatste is hier het geval en op de foto kan men duidelijk de scheiding tussen de twee kiezen zien. Met welke kiezen hebben wij hier te doen? Van de eerste kies is niets meer te zeggen, daar deze niet meer geheel aanwezig is. Uit het aantal waarneembare lamellen van de tweede kies — een klein gedeelte van de kies is nog verborgen in de onderkaak — zou men moeten concluderen, dat wij hier te doen hebben met tweede of derde ware kies. Het aantal zichtbare lamellen bedraagt 17, waarvan er reeds 8 functioneren. Voor de tweede ware kies van de mammoet vindt men 12—18 lamellen opgegeven, voor de

derde 18—24. Variaties zijn echter niet uitgesloten.

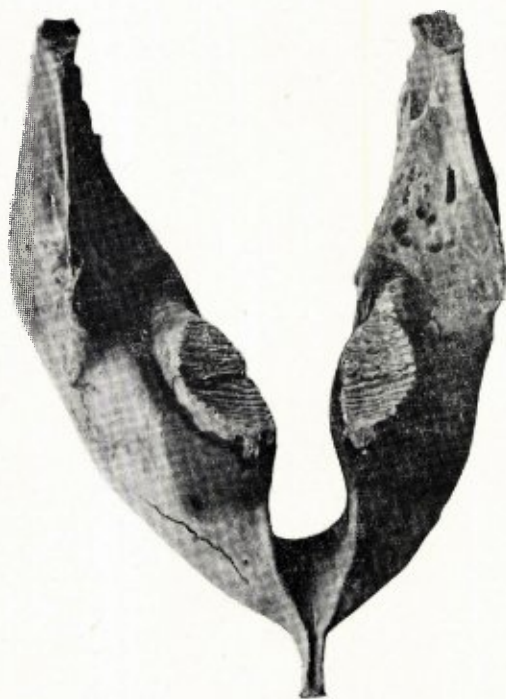
De vondst van een bijna volledige onderkaak behoort tot de zeldzaamheden. Meestal vindt men losse kiezen. Of men nu te doen heeft met de kies van een onderkaak of van de bovenkaak kan men zien aan de kauwvlakte, die bij de onderkies hol is en bij de bovenkies bol.

De mammoet behoorde met het reuzenhert en de wolharige neushoorn tot de meest markante verschijningen van de laatste IJstijd, het Tubaantien of het Weichselien. Uit onze streken is hij echter vóór het einde van het IJstijdvak verdwenen, doch elders, vooral in Noord-Azië, heeft hij zich langer gehandhaafd. Verrassend was de mededeling van de Rus Pavlosky op het Internationaal zoölogisch congres te Kopenhagen in 1953. Deze académicien vond in 1948 aan de oever van de rivier Mamôntova op het schiereiland Taimyr in Siberië het kadaver van een mammoet, dat, zoals de omstandigheden van de vondst uitwezen, niet door de rivier verplaatst was, maar was omgekomen ter plaatse waar het gevonden is. Het kadaver was terecht gekomen in een veenachtig terras van de rivier. Behalve enkele warmteminnende planten waren het vooral de in het veen gevonden wilgentakken, die de aandacht trokken, omdat de noordgrens van de wilgen thans 800—1.000 km zuidelijker ligt. Pavlosky komt tot de conclusie, dat de mammoet is omgekomen na de IJstijd. Het landschap, waarin de mammoet leefde, bestond voor minstens de helft uit bossen en voor de helft uit arktische vlakten. Het klimaat was in die streek toen milder dan tegenwoordig.

De mammoet voedde zich met toendraplant en met de bladeren en knoppen van berken en dennen, gelijk gebleken is uit de maaginhoud van de in Siberië gevonden lijken.

De naam „mammoet” is afgeleid van het Russische woord „mamont” = aardedier.

Naar aanleiding van de mededelingen van de heer Mommers op de vergadering van 6 november 1963 te Maastricht schrijft de heer van Hees het volgende: In de aflevering van 23 nov. 1963 van Paris Match staat een serie foto's, die het verhaal illustreren van Kaukasische boeren, die een equipe biologen van een Moskou instituut attent maakten op het gedrag van een vos: dit dier merkt twee raven op in het bos, legt zich dan voor dood neer, waardoor de raven

Onderkaak Mammoet. $\times 1/6$
Foto P.L.E.M.

aangetrokken worden. Een van de foto's toont hoe een raaf boven op de schijndode vos zit, die zich plotseling omwerpt en de vogel in zijn bek neemt. De laatste foto toont de vos terwijl hij met zijn prooi afdruipt. De heer Meys voegt hieraan toe het verhaal van een leeuw in Zuid-Rodesia, die te oud was om zelfstandig zijn prooi te slaan, en die gebruik maakte van de auto's van de toeristen op de weg en van de benzinedamp, om sluipend tussen de auto's of er overheen springend, het wild te bemachtigen.

De voorzitter deelt mede dat hij op 16 november te Brunssum aanwezig is geweest bij de officiële diploma-uitreiking aan de geslaagden van de gidsencursus 1962/1963 van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie. In Nederland zijn door het I.V.N. een achttal van deze cursussen gegeven, met het doel leiders ter beschikking te krijgen voor de door het I.V.N. te houden natuurwandelingen en ook voor excursies, welke bijv. door verenigingen of scholen worden georganiseerd. De gidsen helpen op deze

wijze mede de kennis van en het begrip voor de natuur en het landschapschoon te bevorderen. In Limburg startte de cursus onder leiding van Dr. van Nieuwenhoven met 35 deelnemers. Na het in september gehouden examen kwamen 29 cursisten in aanmerking voor het gidsendiploma. Daaronder kwamen verschillende leden voor van ons genootschap. Aan hen onze hartelijke gelukwensen.

Van Pater Munsters is nog een aanvulling gekomen op zijn bericht over het verschijnen van de voorjaarsuilen, vermeld in het verslag van de vergadering te Maastricht van 6 november 1963 (deze jrg., p. 147): Te Stein werd in de nacht van 10 op 11 november op licht gevangen *Orthosia stabilis* Schiff., ook weer een mannetje.

De heer Kemp nam in het afgelopen seizoen ten N. van Roermond een groot aantal steltlopers waar. Hieronder volgt een enigszins verkort overzicht. Alleen de aantallen, waarover absolute zekerheid bestaat, zijn vermeld.

Vogelsoort:	Data	1963	24	29	1	2	7	9	17	21	30	6	12	17	21
			8	8	9	9	9	9	9	9	9	10	10	10	10
Zilverplevier (<i>Pluvialis squatarola</i>)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—
Bontbekplevier (<i>Charadrius hiaticula</i>)	—	1	2	2	—	1	4	5	4	1	—	—	—	—	—
Wulp (<i>Numenius arquata</i>)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
Grutto (<i>Limosa limosa</i>)	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Witgatje (<i>Tringa ochropus</i>)	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Bosruiter (<i>Tringa glareola</i>)	8	2	6	1	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Oeverloper (<i>Tringa hypoleucos</i>)	12	6	15	10	10	10	5	1	1	2	—	—	—	—	—
Zwarte ruiter (<i>Tringa erythropus</i>)	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Groenpootruiter (<i>Tringa nebularia</i>)	5	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kleine strandloper (<i>Calidris minuta</i>)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Temmincks strandloper (<i>Calidris temminckii</i>)	1	1	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bonte strandloper (<i>Calidris alpina</i>)	—	—	—	—	—	1	3	17	10	17	5	4	2	—	—
Krombekstrandloper (<i>Calidris ferruginea</i>)	2	6	25	6	4	6	6	1	—	—	—	—	—	—	—
Kemphaan (<i>Philomachus pugnax</i>)	2	3	5	6	5	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—

De heer Mommers toont een exemplaar van een paddestoel, gevonden op een beuk in de bossen in de buurt van het Lac de la Gileppe tijdens onze excursie van 20 oktober 1963. De soort werd door Prof. Donk onmiddellijk herkend als de typische vorm van *Fomes fomentarius* (Fr. ex L.) volgens een mededeling van Dr. Maas Geesteranus. Dus de echte tonderzwam, die tegenwoordig in ons land, zo hij er

nog mocht voorkomen, uiterst zeldzaam is. Vroeger schijnt hij algemener te zijn geweest. Ruys geeft in „de paddestoelen van Nederland”, 1909, nog op: op oude stronken en aan boomstammen, vooral die van beuken, van mei tot oktober algemeen. Doch Coolen van der Lek zeggen reeds in hun „Paddestoelenboek”, deel II zowel in de druk van 1935 als in die van 1943: bij ons te lande zeer zeldzaam. Ook Dr. Maas

Geesteranus vermeldt in zijn Index Fungus 1—20 (1953) voor Nederland geen latere vondst dan van 1938. Ricken geeft hem (1920) in zijn „Vademecum” voor Duitsland nog met twee sterretjes aan, m.a.w. als overal en algemeen voorkomend. Gramberg in „Pilze der Heimat” (1921) zegt, vertaald: Deze boomparasiet wordt ten gevolge van de intensievere en meer rationele bosbouw hoe langer hoe zeldzamer en exemplaren van meer dan handgrootte zijn nauwelijks nog te vinden. Toch wordt er in Duitsland, vooral in het Thüringerwoud nog jaarlijks (naar A. Schenk, 1890) ongeveer 1000 centenaar tonder geproduceerd. Grote tonderfabrieken bevinden zich (bevonden zich destijds) in Ulm.

Vroeger was deze zwam veel beter bekend omdat hij de beste tonder leverde. Daartoe ontdeed men hem van korst en buisjeslaag, en sneed de binnenste zachte laag, de tonderlaag, in schijven. Deze kookte men enige uren in loog of drenkte ze in een oplossing van salpeter. Nadat de schijven weer gedroogd waren werden ze geklopt tot een los en vlokkig weefsel. Nu kon hij in de tonderdoos gebruikt worden tot het opvangen van de vonken die men te weeg bracht door met een staal op vuursteen te slaan. De tonder begon dan te gloeien.

Ook in de oude geneeskunde werd heel veel gebruik gemaakt van de geklopte tonder, en wel om zijn sterke bloedstelpende werking. Namen als: Fungus chirurgorum, wondlappen, Wundschwamm, zijn in dit opzicht duidelijk genoeg. Hoe hoog men hem eertijds om deze laatste eigenschap waardeerde moge blijken uit wat Daams in het Natuurhistorisch Maandblad van febr. 1951 aanhaalt uit Martinet's Catechismus der Natuur: „V. Kan het nut van deze plant zo groot zijn als derzelver fraaiheid? A. Indien er geen Leger te velde trekt, zonder dezen knoest, indien er geen hospitaal denzelven ontbeert, wat zult ge dan zeggen? V. Verklaar mij dit raadsel. A. De ondervinding heeft geleerd, dat er tot dusverre geen middel bekend is, hetgeen zo schielijk het bloeden stelt wanneer den soldaat een arm of been wordt afgeschooten als dit harde zwam, vooraf geklopt en bereid! Wat zegt gij nu? Aan zulken verachten knoest hebben duizend gewonden het leven te danken. Beslis nu verder of de Schepper iets vruchteloos ge-

schaapen heeft; of men deze nuttigheid hier zou zoeken”.

Volgens Gramberg werd (wordt?) de tonderzwam in Duitsland vaak als wandversiering gebruikt en vooral in het Bohemerwoud maakte (maakt?) men er graag portretlijstjes van en andere ornamentjes en werd (wordt?) het geklopte tonder gebruikt voor het maken van mutsen en zelfs van hele kledingstukjes.

De heer ter Horst toont fossielen uit de oligocene zandlaag die bij de aanleg van een nieuwe weg te Klein Spauwen (B.) werd blootgegraven. Opvallend zijn de zwarte platte vuursteentjes, schuifstenen, van lydiet, kenmerkend voor afzettingen van de Maas. Mevrouw Hemsing is in het bezit gekomen van een tand van *Globidens fraasi*, helaas nog van onbekende herkomst. Tot nu toe zijn uit Nederland slechts acht vondsten bekend van deze globidens tanden, zie Maandbl. 1961, pag. 72.

Dan komt het artikel „Zorgen om een Stadspark” ter sprake, geschreven door Dr. P. J. van Nieuwenhoven naar aanleiding van de plannen van de Rijkswaterstaat en van de gemeente Maastricht, die de Maas ter plaatse recht willen trekken, een Maasboulevard willen aanleggen, en het kanaal van Maastricht naar Luik willen dempen. Daardoor wordt ruimte gemaakt o.m. voor een parkeerplaats, en kan het park teruggeschoven worden tot aan de voet van de oude stadsmuur.

De heer Meys krijgt als eerste het woord. Hij grijpt het verschijnen van dit artikel aan voor een beschouwing over de gebieden in en om de gemeente Maastricht die voor passieve recreatie in aanmerking komen. De recreatieve mogelijkheden rondom Maastricht zijn beperkt, en lopen voortdurend gevaar: Het E.N.C.I.-bos wordt steeds meer een trekpleister voor wandelaars, vooral op mooie dagen. Toch zal het boven op het plateau gelegen deel van het bos moeten gaan verdwijnen van wege de reeds aan de E.N.C.I. verleende concessies.

Het Cannerbos is een klein waardevol object van de stichting Het Limburgs Landschap. Het komt voor massa-recreatie niet in aanmerking en is daartegen beschermd door bordjes van Verboden Toegang. De St-Pietersberg en het Jekerdal golden beide als hoogst beschermde objecten. Toch verdwijnt de eerste, terwijl het Jekerdal

reeds voor een deel is volgebouwd, en genoemd wordt in verband met de plannen voor een Maastrichtse universiteit. Al jaren wordt bovendien last ondervonden van het industriestort in de verlaten groeve van de Nekami.

Ter vervanging van deze objecten dienen tijdig de nodige voorzieningen te worden getroffen. In west is een recreatiegebied geprojecteerd rondom de in aanleg zijnde randparochies. Waarom begint men nu al niet met aankopen van daartoe in aanmerking komende stukjes grond, wanneer de mogelijkheid zich voordoet, en worden deze nu al niet beplant? Het parkgebied moet er zijn voor de bebouwing in west voltooid is! Er zal dan minder jonge beplanting vernield worden wanneer de woningen zijn gerealiseerd. De Bosse Fronten hebben kans een aantrekkelijk park te worden. Er zijn reeds lang plannen voor gemaakt, waarvan de uitvoering alsmaar moet wachten o.a. om financiële redenen. Ook met de uitvoering van de parkaanleg in het Jekerdal wordt jaar na jaar gewacht.

De heer **Meys** besluit zijn betoog met een concreet voorstel, op korte termijn te komen tot de formatie van een commissie die de mogelijkheden voor het behoud van natuur en landschap en het scheppen van nieuwe recreatieterreinen zal bestuderen, en aan de overheid zal rapporteren. Het betoog van de heer Meys wordt met applaus begroet. De heer **Grégoire** steunt dit voorstel met kracht: op tal van vergaderingen van het genootschap heeft hij gewezen op het verdwijnen van mooie stukjes van Zuid-Limburg. Protest heeft nog niet veel resultaat gehad. Door uitbreiding van de moderne techniek komt de natuur steeds opnieuw in het gedrang. Wij moeten op de trom blijven slaan.

De heer **Kemp** wijst erop dat vaak met eenvoudige wijzigingen van gemaakte plannen aardige begroeide hoekjes, ruige plekjes, rivieroever, landweggetjes e.d. behouden kunnen blijven. Tot nu toe heeft men dergelijke objecten aldoor maar rigoreus laten verdwijnen: Geusseltbosje, Borghaardebos.

De heer **ter Horst** wil in de voorgestelde commissie een binding tot stand brengen tussen alle instanties die op het landschap enige invloed uitoefenen. Deze commissie moet erbij zijn als de plannen worden gemaakt. Reageren op een reeds ingediend plan betekent meestal dat men te laat is. De heer **Meys** is blij met deze reacties. Hij

wil een gecombineerde commissie waarin bijv. ook vertegenwoordigers zitting hebben van het Limburgs Landschap en het Oudheidkundig Genootschap. De commissie zal contact moeten opnemen met de diverse plannenmakende instanties, en zo nodig ook in de publiciteit moeten treden.

De Heer **van der Hoogt** is nu 16 jaar in Maastricht. In die tijd is de oppervlakte van de gemeentelijke plantsoenen gegroeid van 21 ha tot 80 ha. Er zijn echter geen parken bijgekomen, alleen maar groenstroken langs de wegen en tussen de bebouwing. Een uitzondering vormt het plan Geusselt, maar hier zijn vooral sportvelden aangelegd, waartussen plantsoen, dat beplant werd met inheemse gewassen, in tegenstelling met wat destijds in de parken van Maastricht gebeurde, waar veel exoten werden toegepast. Daaraan dankt het oude stadspark zijn vermaardheid. Spr. toont de plannen die door de tuinarchitect, Ir. Vallen, zijn ingediend. Men heeft een reconstructie gemaakt van het oude stadspark, dat een geheel gaat worden met het Mgr. Nolenspark, doordat de Poort Waarachtig buiten functie komt en de Pieterskade wordt doorgraven. Er is een moderne parkaanleg voorgesteld waarbij de oude waardevolle boomsoorten zoveel mogelijk zullen worden gespaard.

De heer **van Nieuwenhoven** merkt op dat dit plan nog niet door de gemeenteraad is aangenomen. Er kunnen nog allerlei wijzigingen in worden aangebracht, zodat hij toch nog niet helemaal gerust is op het voortbestaan van die boomsoorten, die het park in wetenschappelijk opzicht zo waardevol maken. Hij wijst er tenslotte op, dat ook agrarische gebieden rondom Maastricht dienstbaar kunnen worden gemaakt aan de recreatie: als er maar wegen worden aangelegd kunnen deze voor het merendeel landschappelijk zeer mooie terreinen worden ontsloten. Momenteel worden wegen alleen maar aangelegd wanneer dit voor de uitbreiding van de stad nodig is. Juist in westelijke richting, dus waar reeds recreatieterreinen ontworpen zijn, zijn prachtige mogelijkheden te verwezenlijken.

Aan het slot van de vergadering wordt besloten op korte termijn te komen tot formatie van de gevraagde commissie. Het bestuur zal met de daarvoor in aanmerking komende instanties contact opnemen.

te Heerlen, op woensdag 11 december 1963.

Br. Arnoud heeft van een vriend uit Oberstdorf de schedel van een klein roofdier gekregen, welke als vrij zeker wordt gedetermineerd als zijnde van een kat. De schedel zal worden gezonden naar het museum te Maastricht. Dit is intussen gebeurd (huiskat).

De heer **Bult** maakte melding van twee waarnemingen van klapeksters op de Wrakelberg op 6-12 door **H i d d e B u l t** en door de heer **v a n C a m p e n** op 8-12.

Dr. Dijkstra wees op het feit, dat de Randweg te Heerlen een prachtig talud heeft, dat plaatselijk begroeid is met distels en andere plantensoorten, welke zaden een goed voedsel opleveren voor allerlei vogels. Hij gaf de raad om daar eens waarnemingen te doen. Hij zelf zag op zondag 3 dec. enkele distelvinken of putters en een vlucht sijsjes.

Mej. Blankevoort informeerde naar de broedresultaten in de nestkastjes, welke door de Vogelwacht geleverd waren. Over het algemeen genomen waren deze wat de mezen betreft achteruit gegaan, niet alle nestkastjes waren bewoond geweest. Niet onmogelijk is, dat de strenge winter vele mezen heeft doen doodgaan. Ze wees erop dat men de kastjes na afloop van het grootbrengen van de jongen moet reinigen. **Dr. Dijkstra**, die daar niet altijd tijd of gelegenheid voor heeft, gaf enkele voorbeelden, dat de natuur ook weer regelend optreedt. Een bepaald kastje was ontijdig door mezen verlaten en na inspectie bleek, dat het nest wemelde van vlooiën, die vermoedelijk de oorzaak waren geweest van het in de steek laten van het nest. Tijdens de determinatie van de vlooiensoort was gebleken, dat deze besmet waren met een parasiet, welke ook een tijd als gast in het bloed van de mees leeft, zonder deze waarschijnlijk veel schade te berokkenen. Voor de vlo is deze parasiet minder onschuldig, want hij veroorzaakt, dat de vlo zich niet meer voort kan planten, waardoor deze kolonie vanzelf uitsterft. Ook had hij waargenomen, dat mezen in het voorjaar een paar dagen bezig geweest waren met het oude nestmateriaal naar buiten te slepen, voordat ze opnieuw begonnen te bouwen. Nestkastjes bestemd voor roodstaartjes bleken door deze niet betrokken te zijn. Wel had een merel zijn nest gebouwd bovenop een dergelijk kastje en een jaar later er zelfs in.

De heer **Bult** liet ook een 5-tal exemplaren zien van de Hygrometrische aardster, *Astracus hygrometricus* (weerhuisje of Poor man's weatherglass), gevonden op dezelfde vindplaats als in 1960 (zie Jaargang 50, 3-4, p. 29). Van twee exemplaren was alleen het exo-peridium gevonden, dat langs de helling omlaag gerold was. Zijn naam heeft deze paddestoel ontleend aan het feit, dat hij zeer snel reageert op verandering in de vochtigheid van de atmosfeer. Dit werd tot verbazing van de aanwezigen vertoond aan een exemplaar, dat uit de zeer vochtige omgeving van mos gebracht werd in de droge lucht van het vergadervertrek.

Tenslotte besprak men de plannen, welke het stadspark te Maastricht bedreigen. Algemeen betreurde men de gang van zaken. Wel werd de raad gegeven van de zeldzame boomsoorten, welke verdwijnen moeten, tijdig een aantal stekken te nemen. Hopenlijk groeien deze weer op tot machtige bomen, waardoor ons nageslacht over een eeuw zich weer zorgen moet maken wat men daarmee moet aanvangen.

Mej. Blankevoort, de heren **de Veen** en **Bult** hebben, in samenwerking met de heer **van Deursen** en de reservaatbewakers van het Staatsbosbeheer gegevens verzameld over de trek der kraanvogels:

Dat. okt.	Plaats	Uur	Aantal
7	Oirsbeek	23.15	—
12	Heerlerheide	12	6
		18	20
13	Schinnen	3.30	—
15	Heerlerheide	14	—
17	Herkenbosch	10	32
19	Schinnen	18.45	150
19	Ospelerpeel	17.45	28
20	Ospelerpeel	pleisterend tot 9.30	25
20	Brunssum	10.30	26
	Brunssum	12	38
	Ospelerpeel	17.45	5
21	Schinnen	10.30	13
	Brunsummerheide	17.15	7
22	Terwinselen	17.45	3
25	Ospelerpeel	—	29
	Schinnen	23	vele
	Venlo	0.15	groep
26	Kunrade	8	20
	Heerlen	8.45	—
	Schinnen	12.15	25
	Schin op Geul	15	5
	Schinnen	16	66
	Ospelerpeel	16.30	40

	Heerlen	17	15
	Schinnen	17	43
30	Schinnen	—	10
	Ospelerpeel	17.30	150
31	Ospelerpeel	5.30	50
		6	50
	pleisterend		
	tot 9		35
	pleisterend		
	tot 9.30		300
nov.			
1	Schinnen	18	200
2	Ospelerpeel	8.30	18
		8.45	60
		9.30	50
	Pepinusbrug	15.30	60
3	Ospelerpeel	9.30	37+38
	Schinnen	15.15	50
		16.15	35
30	Ospelerpeel	10	groep

Tenslotte liet Br. Arnoud de drie inlandse modderkruipers zien, over welke dieren hij uitvoerig vertelde. Wegens plaatsgebrek moet dit blijven liggen tot het volgend maandblad.

NAUWERE SAMENWERKING TUSSEN ONS GENOOTSCHAP EN HET INSTITUUT VOOR NATUURBESCHERMINGSEDUCTIE

In het jaarverslag over 1962 sprak onze secretaris over de grote activiteiten van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (I.V.N.) in ons gewest: Er worden als maar nieuwe afdelingen opgericht, en er werd een gidsencursus gegeven, die tot gevolg had, dat op 16 november aan 29 cursisten het diploma Natuurgids kon worden uitgereikt. Tot de gelukkigen behoorden een groot aantal natuurwachters, consuls van de A.N.W.B., en gelukkig ook enkele leden van ons genootschap. Er zijn namelijk nog al wat natuurliefhebbers in Zuid-Limburg lid van het I.V.N. en van het N.H.G.!

Op 29 november j.l. werd een vergadering gehouden door het bestuur van het distrikt Limburg van het I.V.N., met als punt van bespreking o.m. samenwerking met het N.H.G. en het Limburgs Landschap (L.L.). Op deze vergadering is het N.H.G. vertegenwoordigd door onze secretaris, terwijl namens het L.L. aanwezig was de rentmeester van de stichting, de heer Christiaens.

Alle aanwezigen waren het er over eens dat het zeer gewenst was tot samenwerking te komen. Onze secretaris heeft dit op de volgende wijze verdedigd: Alle drie de organisaties doen aan natuurbescherming; men wekt de leden op, de mooie natuur van ons gewest zoveel mogelijk te ontzien. Daarvoor is op de eerste plaats kennis nodig van het terrein, van zijn flora en fauna. Deze inventarisatie geeft uitsluitsel over de wetenschappelijke waarde van een bepaald gebied; het ligt vooral op het terrein van het N.H.G. hiervoor te zorgen. Wordt een waardevol terrein bedreigd dan zal het L.L., en anders het Staatsbosbeheer (S.B.B.) proberen het in bezit te krijgen. Om een zo groot mogelijk aantal mensen van het nieuw verworven bezit te laten profiteren zijn excursies in het gebied nodig. Deze worden voor de eigen leden en contribuanten georganiseerd. En nu is het de typische taak van het I.V.N. die belangstellenden op te vangen die van geen enkele organisatie lid zijn, en toch belangstelling hebben voor zo'n natuurobject. Ook op de terreinen van het S.B.B. zou door het I.V.N. mooi werk verricht kunnen worden in de vorm van door gidsen van het I.V.N. geleide wandelingen. In de praktijk zullen geen scherpe grenzen getrokken kunnen worden tussen de werkterreinen van de drie of vier organisaties. Zij overlappen elkaar. Daaruit volgt dat samenwerking noodzakelijk is.

Om tot een zo gunstig mogelijke vorm van samenwerking te kunnen komen biedt het distriktbestuur van het I.V.N. een bestuurszetel aan voor een vertegenwoordiger van het N.H.G., van het L.L., en zo mogelijk ook voor het S.B.B. Daarnaast zal een excursiecommissie worden gevormd, die de activiteiten op natuurhistorisch gebied in Zuid-Limburg zal coördineren.

Verder werd gevraagd tot uitwisseling te komen van publicaties, zodat de nodige gegevens te allen tijde beschikbaar zullen zijn.

In januari start in Heerlen een nieuwe cursus voor opleiding van gidsen, wederom onder leiding van de heer van Nieuwenhoven. Men heeft geen lid te zijn van het I.V.N., noch van enige andere organisatie om aan deze cursus te kunnen deelnemen. De deur staat wijd open voor iedere liefhebber die al enigszins georiënteerd is op het gebied van de natuurstudie. Leden van ons genootschap, die zich in de toekomst be-